СВОБОДА

LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА“.

Рôкъ IV. Шамокінъ, Па. Четвергъ 2-го Цвѣтня 1896. Число 14.

Календарь.

Цвѣтень.		
2	Ч.	Страстный четвергъ. Якова
3	П.	ВЕЛИКА ПЯТНИЦЯ. Василія
4	С.	Никона муч. Лидія
5	Н.	ВОСКРЕСЕНІЕ ХРИСТОВЕ
6	П.	Свѣтл. Пон., Благовѣщ.
7	В.	Свѣтл. Второкъ
8	С.	Матроны муч.

Змѣстъ.

Вôдъ Редакціи.

Подаемо понизше имена нашихъ аґентôвъ, котрѝ мають право колектовати грошѣ за „Свободу“ и записувати новыхъ предплатниковъ. Просимо нашихъ читателѣвъ вôдноситись до сихъ людей зъ повнымъ довѣріемъ, понеже они выступають въ имени Редакціи.

Понеже годѣ всѣмъ вôдповѣдати листовно, мы завели переписку Редакціи и Администраціи и всякѝ вôдповѣди знайдуть нашѝ предплатники въ тôй рубрицѣ, котра все буде умѣщена на третôй сторонѣ.

Аґентами „Свободы“ суть:

Асафатъ Дзьобко, Shamokin, Pa.

Кость Кобанъ, Olyphant, Pa.

Вікторъ Гладикъ, Mayfield, Pa.

Стефанъ Шиманьскій, Mt. Carmel, Pa.

Иванъ Преґонъ, Yonkers, N. Y.

Игнатій Горбаль, Derby, Conn.

Іосифъ Коваль, Shenandoah, Pa.

Дмитро Ванько, Ansonia, Conn.

Вôдъ Выдѣлу тов. „Союзъ“.

Всѣмъ намъ звѣсне наше руске, робôтниче, спомагаюче товариство „Союзъ“. — Мы даемо **500 дол. посмертного** и приймаемо тыхъ членôвъ, що належали до другихъ товариствъ **безъ вступного**. Треба только заслати грошѣ до касіера: George Chylak, Olyphant, Pa. и повѣдомити секретя:

Rev. Nestor Dmytriw, Mt. Carmel, Pa., а вже еси чоловѣче забезпеченый на выпадокъ смерти. Вже твоя жѣнка и дѣти не плачуть и не нарѣкають на недбалого батька.

Понеже нашѝ члены не мають въ статутахъ написано, що „Союзъ“ дае посмертного не 400, але 500 дол. а богато членôвъ вôдзывае ся до насъ, щобъ статутъ такій имъ прислати, въ котрôмъ бы було написано, що „Союзъ“ дае посмертного 500 дол. — Выдѣлъ нѣмъ постарае ся о новѝ статуты, заявляе сею дорогою своимъ членамъ, що „Союзъ“ вôдъ 5. липня 1895 року порѣшивъ платити посмертне не 400, але 500 дол. Найжежъ то заявлене выстарчить нашимъ членамъ, нѣмъ выготовить ся новый статутъ. Пригадуемо такожъ нашимъ членамъ, що они мають право доставати „Свободу“ за **одного доляра** на рôкъ. Просимо всѣхъ членôвъ, щобъ точно платили свои вкладки мѣсячнѝ, щобъ мы могли точно предкладати мѣсячне справоздане касове, тай щобъ на выпадокъ смерти члена Выдѣлъ всейчасъ мôгъ бодай одну слезу отерти бѣдной вдовѣ и осироченымъ дѣтямъ.

Иванъ Глова
председатель.

Несторъ Дмитрôвъ
секретарь.

ХРИСТОСЪ ВОСКРЕСЕ!

По цѣлôмъ христіяньскôмъ свѣтѣ лунае днесь радôсна пѣснь:

Христосъ воскресе!

На цѣлôмъ обширѣ великого свѣта гомонить пѣснь радости, пѣснь любови, пѣснь правды, волѣ и свободы. Въ снѣжныхъ заметахъ проклятои Сибири, пôдъ комендою царского кнута, пôдъ правлѣнемъ жидôвско-лібералиснои ненасытнои шляхты, пôдъ горячимъ пôдсонемъ бразилійскимъ, въ вôльнôмъ захистѣ Спол. Державъ, несе ся зъ умученои груди вѣрного сына Матери Руси пѣсня любови, пѣсня правды:

Христосъ воскресе!

И воскресъ передъ несповна двома тысячками лѣтъ Христосъ Спаситель. Воскресла правда, воскресла любовь; правда подоптана, любовь споневѣрена, скушлявѣла. А чи на довго той великій Спаситель освѣтивъ тѝ найкращѝ чесноты, тѝ найяснѣйшѝ правды? Нѣ! Вже за Его часôвъ, вже при Его боцѣ вешталн ся Юды, здрадники, пôдлецѣ. Мовь на доказъ цѣлымъ грядучимъ поколѣнямъ здраджують правду и любовь таки тѝ, що ладять ся стати ихъ заступниками. Не переходѣмъ при нынѣшнôмъ великôмъ святѣ примѣрôвъ изъ всесвѣтнои исторіи, — гляньмо навколо себе окомъ чистымъ не злобивымъ, а побачимо, що тѝ наставники, тѝ свѣточѣ тыхъ великихъ правдъ Христовыхъ — се олицотворене того евангелійного Юды, що самого Учителя и Спасителя продавъ.

А тѝ наставники, тѝ спѣкуны людскости, що замареными, злобными устами витають нынѣ Христа воскресного, тѝ каты правды, любови, волѣ людскои, не витають, але зневажають ту святость житя людского, житя христіяньского — котрою святостію засіявъ самъ Христосъ Богъ. — Христосъ умеръ за нищихъ, бѣдныхъ, обремененныхъ, трудждающихъ ся. За тыхъ своихъ неволеныхъ дѣтей понѣсъ крестну смерть, а щобъ утвердить для нихъ новый законъ воскресъ Спаситель. Вѣки проминули, а ложь, неволя, ненависть и кривда царствують по божôму свѣту. Вѣки проминули, а порабощеный народъ стогне въ неволи неправды и кривды. Вельможѣ сего свѣта кують неправду и неволю — а все въ около мовчить, а мовчить, мовь-бы заклятымъ мовчанемъ. А то заклятe мовчане — то memento mori для неправды, ненависти и неволѣ. Встане правда, встане воля и заговорить словомъ грôзнымъ, словомъ грому божого. Вже свитае на далекôмъ небосклонѣ, ясна зôрка сходить — яснымъ заревомъ сіяе. А на тôмъ далекôмъ небосклонѣ гряде Христосъ Спаситель бѣдныхъ и трудждаючихъ. Засіяе ясне сонце въ свѣтлый день Воскресенія. Зъ повнои, свободнои груди понесесь радôсна пѣсня, пѣсня любови, правды и свободы — а въ рядѣ тыхъ праведниковъ, за котрыхъ померъ и воскресъ Спаситель станутъ и славнѝ сыны Руси и заспѣваютъ рôднымъ словомъ:

Христосъ воскресе!

Вôдповѣдь на вôдповѣдь головного предсѣдателя „Соединенія“, управителя „Руского Ем. Дому“ (?) и Бакка, властителя „Американского Русского Вѣстника“ и прочая и прочая.

Деякѝ моменты въ вôдповѣди „головного предсѣдателя“, суперечнѝ въ грунтѣ зъ правдою зневоляють мене, бодай коротко, але рѣшучо вôдповѣсти п. Смитови и по при тôмъ высвѣтити нашѝ обопôльнѝ вôдносины. Не буду я обширно вôдповѣдати п. Смитови, не буду выказувати всѣхъ абсурдôвъ, всѣхъ нельогічностей, якими нашпѣкована его вôдповѣдь, на се потреба-бы страты дорогого часу и дорогого мѣсця въ нашой „Свободѣ“. Впрочѣмъ випровадивъ-бымъ п. Смита въ дуже неприятне положене, бо вôнъ бувъ-бы змушеный опять просити когось, щобъ по руски написавъ въ его имени, понеже вôнъ по руски не умѣе; однакъ навѣть публично выступае яко представитель Русинôвъ въ Америцѣ. Менѣ не о се ходить.

Головнѝ мотивы, що змушають мене до вôдповѣди суть такѝ: выказати „головному предсѣдателеви“, о скôлько вôнъ минаесь зъ правдою и представити въ правдивôмъ свѣтлѣ нашѝ взаемнѝ вôдносины. Если вже п. Смитъ бувъ ласкавъ здобути ся на вôдповѣдь, то я посмѣю ему сказати, що предложене до спôльного заложеня „Еміґрац. Дому“ зробивъ намъ секретарь „Соединенія“ О. Лавришинъ, котрый есть властивымъ предсѣдателемъ „Соединенія“, властивымъ робôтникомъ въ вашôмъ товариствѣ, а вы всѣ нанове помимо всѣхъ вашихъ шумныхъ титулôвъ — то лишь манекіны, якъ зможете сей техничный выразъ зрозумѣти. Для того щире заявлене О. Лавришина було для насъ мѣродайнымъ и я на тôй пôдставѣ зъ п. Гловою явивъ ся въ вашôмъ домѣ п. Смитъ, щобъ зъ вами не зъ яко „головнымъ председателемъ“, але зъ чоловѣкомъ бізнесовымъ розумно поговорити, тымъ бôльше, що вы самѝ заявили охоту приступити до спôлки зъ такимъ солиднымъ чоловѣкомъ, якъ предсѣдатель „Союза“. Въ вашôмъ домѣ вы згодились на то, щобъ п. Глову взяти до спôлки, означилисте навѣть закладову суму грошей и обѣцялисте въ короткôмъ часѣ повѣдомити свого будучого спôльника про дальшій хôдъ справъ. Я, яко представитель „Союза“ заявивъ, що буду зъ Выдѣломъ „Соединенія“ особно пересправляти, щобъ справа вышла загально руско-американьска, а не одной партіи. Сего чей-же вы не заперечите, если мораль у васъ говорити правду не знѣвечена. Если вы не повѣдомили п. Глову нѣ однымъ словомъ — не ваша вина. — Треба мати трохи бôльше интеллигенціи, трохи бôльше образованя, щобъ зрозумѣти, якъ властиво треба поступати въ свѣтѣ. Стало ся. Вы поступили, якъ умѣли, але своимъ поступкомъ скомпромитували секретаря „Соединенія“ — чоловѣка, котрый поставивъ ваше товариство на ноги, чоловѣка, котрый оденъ помѣжъ вами и прикладае рукъ до роботы и понимае основно ту роботу. Своею вôдповѣдію менторскою обидили вы делеґата „Союза“ О. Обушкевича, чоловѣка, котрый сотворивъ ваше „Соединеніе“ и на повне поважане у всѣхъ Русинôвъ ам. заслугуе, — а котрому вы много завдячити маете. Про себе я не говорю, бо видите я молодый чоловѣкъ, короткій часъ въ Америцѣ — крôмъ щирои волѣ служити рускому дѣлу въ Америцѣ за мною бôльше нѣчого нема.

Кажете, що „грубая заздрость, сепаратизмъ и неукость“ подиктовала намъ протестъ, котрый мы заложили противъ веденя такои народнои институціи однымъ чоловѣкомъ, або, хоть-бы только одною партією. Нѣ, Господине головный предсѣдатель! Заздрôснымъ може бути другій сторникъ, або по руски крамаръ взглядомъ васъ въ Mahanoy City — єслибъ вы схотѣли ему робити конкуренцію. Я справы народнѝ, американьскѝ троха ширше понимаю. Сепаратизмъ — се вже тому, що писавъ вамъ вашу вôдповѣдь чоловѣкъ не понимаючій значѣня того слова, и оно вырвало ся ему зъ пôдъ пера — дайте ему за се нагану — если сей латиньскій выразъ гараздъ понимаете. Тай и зъ „неукостію“ выррвалисте ся! Ради Бога не вчѣть насъ госп. Смитъ! Насъ учили професоры, котрѝ троха бôльше знали, якъ просту табличку множеня. А вже незвычайно дитиннымъ, чисто штубацкимъ являесь заявлене про насъ, будьто мы „фонетицко-польско-рушѣнско-народовецкѝ“. Якъ може слѣпый судити о фарбахъ, якъ можуть люди вôдъ „Вѣстника“ говорити про справы и языкъ рускій! Редакторъ львôвскои, щоденнои часописи, зъ табору москальофільского пише до дословно отсе въ листѣ, въ тыхъ дняхъ полученôмъ: „Не раджу я Вамъ, щобы

(Продовжене на другôй сторонѣ.)

ОБРАЗКИ ЗЪ АМЕРИКИ.

III.

А знаешь ты брате нашу Коломыйщину? Тамъ гень гень, где верхи нашихъ гôръ сягають небосклона, где трембѣта тысячнымъ ехомъ вôдбивае ся о урвиска и великаньскѝ стѣны, побудованѝ руками природы, где воздухъ свѣжій и небо яснѣйше, где грудь свобôднѣйше вôддыхае и серце скорше ударяе въ груди, тамъ на широкôй полонинѣ стояла хата Ванька Кораля, не велика, але нова и зъ здорового збудована дерева. Наоколо хаты стояли вербы, скриплячѝ и зеленѣючѝ срѣбнымъ листемъ.

Одного вечера, буде вже зъ вôсѣмъ лѣтъ тому, сидѣвъ Ванько собѣ на приспѣ пôдъ вербою, куривъ люльку и такій провадивъ зô своею жѣнкою Маринкою розговоръ, котра на плотѣ вѣшала плате:

— А таки поѣду!

— Та за чимъ поѣдешь, по другу голову, чи що? Не лучше тобѣ въ хатѣ сидѣти и Бога хвалити, якъ гдесь по свѣтѣ товчи ся, ажь за море. Коли бы ще въ хатѣ хлѣба не було, а то Богу дякувати, хлѣба подостаткомъ и худоба е и поле и грошѣ суть....

— А що ты дурна знаешь, поѣду до Америки, а за два роки верну — и привезу два горцѣ самыхъ золотыхъ дукатôвъ...

— Лиха тамъ привезешь, еще загинешь безъ слѣду...

— Чому бымъ мавъ загинути, коли той дурный Грицъ, черезъ одинъ только рôкъ приславъ зъ Америки 400 паперкôвъ, то я десять разы только пришлю.

— Й мене лишишь самую сироту зъ двома дрôбными дѣтьми, ой головонько моя бѣдна, ой я нещаслива!

— Е що тамъ два роки, скоро перемине, а потôмъ будемъ вôдпочивати, не будемъ нѣчого робити, а кубасы заѣдати. Еи женьска фантазія зачинае играти; видить передъ собою горы, полонины повнѝ кубасъ, а Черемошъ шумить самымъ пивомъ.

— Но що ты на тое Маринка?

— Но та що, каже, може бы то и добре було.

Ванько якъ скочить зъ радости, що жѣнка ся згодила, якъ порве бабу въ рамена, якъ загукае и зачне таньцювати, мало що зъ бабы остатный дохъ не выгонить....

* * *

Якось въ рôкъ пôзнѣйше зайшовъ я разъ на якійсь баль въ Jersey City, N. J., вже не памятаю якій, и тамъ при шинквасѣ, якъ то часто бувае, нѣ зъ того, нѣ зъ ового, запôзнавъ я ся зъ Ванькою Коралемъ.

Але хто-бы хотѣвъ пôзнати въ Ванцѣ того самого гôрняка въ сѣраку, чересѣ и пикаповыхъ чоботахъ, то-бы мусѣвъ рано встати. Ванько то gentelman; Ванько мае лакированѝ черевики, бѣлу краватку, ковнѣрикъ, ажь по самѝ уха. Ванько мае убране, за котре заплативъ 40 долярôвъ (Маринка бы здурѣла, кобы еи хто сказавъ, що Ванько за 100 паперкôвъ купуе одѣне), Ванько фундуе при шинквасѣ за всѣхъ, Ванько выцивилизованый, выстроеный, то вже зовсѣмъ инший чоловѣкъ.

— Гей! кричить на цѣле горло и перекручуе англійскѝ слова, котрѝ по омацку гдесь захопивъ, я тритую — пива на цѣлый гавзъ, а потôмъ до дѣвчатъ, будемъ гуляти цѣлу нôчь...

— Ей, кажу, Ваньку, не розкидай грошей, мусишь тяжко на нихъ працювати.

— Що тамъ тяжко, менѣ не тяжко, я маю таку силу, що якъ инший стогне, то я смѣю ся, а 80 талярôвъ на мѣсяць хопну, якъ маку.

— То дуже добре, що такъ добре заробишь, а не лѣпше то грошѣ сховати, та буде що для родины.

— Або що, або то я маю жѣнку, або дѣти, щобы менѣ грошѣ шанувати! Бреше Ванько передо мною, але якось мимо волѣ зарумянивъ ся.

Нѣ зъ того нѣ зъ ового прійшла менѣ на гадку давна пѣсня, та и заспѣвавъ я Ваньцѣ:

Ой поѣхавъ Бойко зъ Синевуцка
Сливки продавати,
Лишивъ жѣнку на зарѣнку
Буде жалувати.

Ванько глянувъ на мене своими чорными, якъ уголь очима, махнувъ рукою и полетѣвъ на салю зъ чорнобровою дѣвчиною. И гулявъ зъ чорнобровою дѣвчиною, ажь земля дуднѣла.

* * *

Не минуло и пôвъ року, якъ Ванько запросивъ мене на свое весѣле. Взявъ собѣ жѣнку, котра приѣхала до Америки гдесь ажь зъ Литвы, а за нею доставъ 600 талярôвъ. По весѣлю Ваньцѣ цѣлкомъ въ головѣ перевернулось, вже ему не до роботы, але до гулянки и до корчмы. Ванько научивъ ся грати въ кульки (білярдъ); лазить вôдъ салону до салону, грае въ кульки, не немилосердно, а где только зачуе о якôмъ балю, або забавѣ всюда его повно, а всюда розкидае грошѣ. При такôмъ житю, то ледви Ванько ся обернувъ, вже и всѣ грошѣ пôшли; розволочивъ ся, розпивъ ся, та и робити не хочесь, такъ и одного дня лишивъ Коралеву Нумеръ II и згинувъ, якъ камѣнь въ водѣ.

* * *

И знову минуло два роки, а я въ тôмъ скорôмъ и повнôмъ розмаитыхъ авантуръ житю американьскôмъ, забувъ цѣлкомъ о Ванцѣ. Въ той часъ то зачали Поляки и Словаки поселяти ся въ Минезотѣ, куповали фармы и творили колоніи. И мене интересъ колонизаційный загнавъ въ великаньскѝ лѣсы Минесоты, где шведска и славяньска сокира выдирае силою природѣ крокъ за крокомъ закущену землю и плугомъ и раломъ перемѣняе недоступнѝ лѣсовиска на урожайнѝ поля. Страшнѝ тѝ боры пôвнôчнои Минесоты, дикѝ, пустѝ, зимнѝ; часомъ только рыкъ дикихъ звѣрей перерывае ужасну тишину, або олень помчить ся стрѣлою помежи корчѣ и деревину — а такъ только тишина, або монотонный свистъ морозного пôвнôчного вѣтру. А если зблуканый подорожный, бродячи въ снѣгу по колѣна черезъ два и три дни, на конци дослухае ся вôдгомону ударôвъ сокиры, то найкраща для него музика, бо знае, що близько гдесь знайде чоловѣче сотворѣне, що не змерзне на снѣгу, не згине зъ голоду, и не стане ся для голодныхъ

SVOBODA

(LIBERTY.)

Weekly Paper

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at 144, South Franklin st; Shamokin, Pa. of each week by the Svoboda Publishing Co.

ADVERTISING RATES:

One inch per mannu...$ 10.00

„ „Six months. „ 6.00

All comunications should be addressed to:

„Svoboda" Printing Office

144 S. Franklin, st, Shamokin, Pa.

Предплата рôчна 2.00

До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу: To "Svoboda" Printing Office

144 S. Franklin, st. Shamokin, Pa.

Наша газета выходить що тыждня въ Четверъ.

Entered the post office at Shamokin, Pa. as second class mail matter.

УВАГА.

Хотячѝ приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касiера.

Mr. Gr. Chylak
Olyphant Pa.

И увѣдомити секретаря пôдъ адресою.

Rev. Nestor Dmytriw
Mt. Carmel, Pa.
P. O. Box. 599.

(Продовженє зô стороны першои)

Вы писали такимъ языкомъ якъ „Вѣстникъ", котрого и самъ редакторъ не розумѣє: Вамъ панове зачинати вôдъ азбуки рускои, а тогды може що и навчили-быстє ся. Але досыть полемiки. Якъ кождый щирый Русинъ, такъ и я радъ, що гадка утворити „Емiгр. рускiй Дôмъ" ввôйде въ дѣло. Коли? То вже буде рѣчь п. Смита, однакъ п. Смитъ, если не переконавъ ся, то переконає ся, що не така то легка рѣчь. Легко пôдписуватись шумными титулами, але повести роботу до котрои не має ся вôдповѣдного образованя — то рѣчь вже труднѣйша.

Цѣла вина наша, цѣла причина отсего немилого спору лежить въ тôмъ, що мы не маємо на жадной позицiи людей, котрыхъ-бы понятiя на справы народнѣ дальше сягали, понадъ вузкоглядну парафiянщину. Може колись дôждемо ся лѣпшихъ часôвъ!

О. Несторъ Дмитрôвъ.

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Дописи „Свободы".

Зъ St. Clair, Pa.

Славна Редакцiо!

Упрашаю уклонно славну редакцiю помѣстити моихъ пару словъ у нашôй „Свободѣ", въ наступуючôмъ числѣ, если буде мѣсце. Я хотѣвбымъ сказати нашимъ Братямъ читателямъ и всѣмъ Русинамъ въ Америцѣ о нашôмъ ту житю.

Робота у насъ иде вельми лихо. Тôлько 4 дни, по 3 кводры робимо въ тыждень, ще и тую роботу тяжко достати. Але о роботу ще байка, бо и при тôй роботѣ якось чоловѣкъ на хлѣбъ насущный заробить. Але гôрша наша доля зъ иншои стороны. Мы ту, якъ знаєте не маємо своеи церкви, бо насъ мало ще єсть. Кождои великоднои сповѣди мы хотѣли высповѣдати ся, якъ правдивѝ христiяне. и по тамтѝ два роки просили О. Духовного зъ Mahanoy City, Pa. але не прiйшли. Взывалисьмо п другихъ Веч. Отцѣвъ — та якось нѣхто не хотѣвъ прiйти, бо О. Духовный зъ Mahanoy City, якъ довѣдавъ ся, що мы другого священника взываємо, то постаравъ ся о то, що намъ заперечили костелъ и не було де намъ выспов̂ѣдати ся. Сего року оба братства зъ Pottsville и St. Clair, Pa. мали позволеный руско-кат. костелъ, одно на день 21., друге на 22. марта. Мы запросили Веч. О. Г. Мартяка зъ Landsford, Pa. щобы выслухали св. Сповѣди. Далисмо знати народови по всѣхъ закуткахъ, щобъ въ тѝ дни поспѣшили до св. Сповѣди. А якъ все було приготовано и народъ зôбравъ ся, то п О. Мартякъ приѣхали. Въ той часъ О. Лавришинъ зъ Mahanoy City, выстаравъ ся у епископа у Фiладельфiи о такiй папѣръ, що О. Мартякови не вôльно въ костелѣ сповѣдати. Народъ зôбраный окруживъ О. Мартяка и пытавъ ся о причину. Все докладно мы довѣдали ся. О. Лавришинъ вôд-ѣхавъ спокôйно о 5. г. до Mahanoy City, а мы остали, якъ на ледѣ. О. Мартякъ мусѣли также вôдъѣхати до Landsford. Люде нашѝ порозходили ся домôвъ на встыдъ и на ганьбу. Чи може добре бути, если самъ священникъ вôдвертає людей вôдъ св. сповѣди? Не знаємо чого хоче вôдъ насъ О. Лавришинъ, мы прецѣ єму на вѣрность не присягали. Подаємо то до вѣдомости всѣмъ Русинамъ, що мы черезъ О. Лавришина зôстаємо безъ великоднои сповѣди.

Братство Рождества Пр. Дѣвы
въ St. Clair, Pa.

Зъ WILKES BARRE, PA.

Наслѣдки пекольнои агiтацiи зô стороны агентôвъ казеннои православнои церкви.

Недавно розôславъ секретарь „Соединенiя" О. Лавришинъ зъ Шенандоа, Па. вôдозву, въ котрôй горячими словами взывае священникôвъ и народъ до складокъ на пôдмогу для нашихъ Братôвъ въ Wilkes Barre, Pa. котрѝ процесують ся о церковь зъ хизматиками, на котрыхъ чолѣ стоить О. Пр. Товтъ. Сей процесъ тягне ся вже вôдъ кôлькохъ лѣтъ, вже вôдъ хвилѣ, коли одна часть людей дала ся увести агiтаторамъ, а друга остала вѣрна своѝ вѣрѣ и обрядови. Не потребуємо доводити, що помôчь зъ усѣхъ сторôнъ ту конечна. Народъ кровавымъ своимъ грошемъ выбудовавъ церковь, а знайшли ся люде, що хотѣли бы силомôць выдерти народови. А чижь велика то трудность сполучити всѣ свои силы, а прецѣ насъ такъ много — понадъ 30 унiятскихъ громадъ, понадъ 30 унiятскихъ священникôвъ. Най-бы тѝ унiятскѝ священники, котрѝ нѣ морально, нѣ матерiяльно не пôдпирають рускои справы въ Америцѣ схотѣли, бодай въ той справѣ бути щирыми и хоть троха жертволюбивыми, то певна рѣчь, що покрывдженѝ парохiяне знайшли-бы правду, хотьбы и въ такихъ судахъ, якъ суть суды американьскѝ.

Одно намъ лишь дивно въ той цѣлой справѣ. Секретарь „Соединенiя" розсылае вôдозву, а О. Товтъ заѣзджае до New York-у до Редакцiи „Вѣстника" и тамъ зъ редакторомъ органу „Соединенiя" вôдбувае довгѝ конференцiи. Що се має значити? зволять пояснити люде въ ту справу втаємниченѝ.

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

Допись зъ Руси Галицкои.

(Реформа выборôвъ въ Австрiи. — Послѣдна сессiя красного сойму Галичины. — Выборы громадски у Вѣдни и зрôстъ антисемiтскои партiи. — Що чувати зъ зъорганизованымъ галицкою емiграцiи?).

(Конець).

Кипить теперь и въ самôмъ Вѣдни. Лiберальна партiя, котра може въ половинѣ складає ся зъ жидôвъ, що нассавши людскои крови збогатѣли и замешкали у Вѣдни — держала доси раду громадску вѣденьску въ своихъ рукахъ. Вся ихъ сила въ грошахъ. Недавно якось передъ 7—10 роками почавъ ся у Вѣдни рухъ антисемiтскiй (противъ — жидôвскiй). На чолѣ того руху ставувъ христiяньскiй адвокатъ д-ръ Кароль Люегеръ. Рада мѣста Вѣдня є для Вѣденцѣвъ рѣчь дуже важна, бо поладжує всѣ ихъ безпосередно дотикаючѝ справы. Тому подали собѣ христiяне руки, щобы вызыскуючу жидову и ихъ наймитôвъ не допустити до рады. А рада мѣста числить 138 членôвъ, зъ того выбирають три курiи по 46 заступникôвъ. Перша курiя найбôльше оподаткованѝ богачѣ. ихъ є всего 6000. До другои курiи (27000 выборцѣвъ) належать урядники, професоры, купцѣ, докторы, адвокаты и всѣ середно оподаткованѝ. Вкôнци решта, то єсть народъ (але и тутъ лишь такѝ, що постôйный податокъ платять) въ числѣ 58000 люда становить трете коло. Кождый бачить, що се также кривда для людей. Всѣ бѣднѝ люде и всѣ робôтникѝ не мають права голосованя. Та и се здає ся такъ не зможе довго бути, мусить вже разъ змѣнити ся.

Торôкъ при выборахъ на веснѣ перший разъ побѣдили христiяне, а правительство послушне зволочи жидôвскiй розвязало раду мѣску. Въ осени минувшого року побѣда христiянъ була ще свѣтлѣйшою и рада выбрала 92 голосами на 138 д-ра Люегера президентомъ мѣста. Люегеръ оденъ зъ такихъ людей, що не поступить ся и мiнiстрови, рѣже всѣмъ правду въ очи. Тому гр. Бадени постаравъ ся у цѣсаря, що цѣсаръ не потвердивъ Люегера. Коли рада мѣска знова его выбрала, то въ друге розвязано и выборы вôдбули ся теперь 27. февраля (трете коло) 2. марта (друге коло) и 5. марта (перше коло). Агiтацiя була на обѣ стороны пекольна. Правительство хотѣло зъєднати собѣ урядникôвъ (бо они становлять бôльшôсть въ II. колѣ) и обѣцювало имъ полѣпшенє платнѣ. Все було даремне. Нашѝ люде побачили хто ему братъ, а хто ворогъ! Трете коло выбрало всѣхъ 46 антисемiтôвъ, друге коло 32 антисемiтôвъ а лишь 14 жидôвскихъ кандидатôвъ, перше коло 22 антисемiтôвъ и 78 лiбералôвъ. Теперь рада мѣста складає ся зъ 96 антисемiтôвъ и 42 лiбералôвъ — жидôвъ. Зовсѣмъ певно буде д-ръ Люегеръ знову бурмiстромъ, всѣ лишь цѣкавѝ чи цѣсаръ потвердить выборъ. Побѣда антисемiтôвъ є не лишь погромомъ лiбералôвъ, але и знищили они бутного графа Баденьового. Сей гадавъ, що зъ Вѣденцями ему такъ легко пôде, якъ зъ нещасливыми рускими и польскими хлопами! Та котюзѣ по заслузѣ! — скаже кождый щирый Русинъ...

То, що робить ся у Вѣдни буде мати величезне значѣнє и для цѣлои державы. Вже теперь слѣдно навѣть у Львовѣ рухъ противъ жидôвъ, може колись дôйде то завзятє и до повôльного руского мужика и вонъ отрясе ся зъ пявокъ жидôвскихъ, що ссуть живцемъ его кровь и зъ торбами въ чужину зъ батьковщини выганяють...

Спытаєте: що у насъ чувати зъ емiграцiєю? Вѣсти дуже недокладнѝ, бо урядъ навѣть статистичныхъ выказôвъ не є въ силѣ зладити, якъ треба. Хлопамъ такъ вже допекло, що потайкомъ втѣкають до Бразилiи. Зразу хотѣли паны силою спинити пошесть емiграцiйну и робили нагôнку жандармами тай пашпортôвъ не хотѣли старосты выдавати. Се було противъ права, бо пôсля основныхъ законôвъ державныхъ зъ 21. грудня 1867 р. може собѣ кождый хто хоче и коли хоче опустити край и вывандрувати въ свѣтъ, лишь не вôльно войсковымъ передъ службою утѣкати. Але показало ся, що така практика не богато поможе. Причина емiграцiи глубока, а вырвати лихо зъ коренемъ не такъ скоро удасть ся. Треба-бы змѣнити на скрôзь устрôй суспôльный въ Галичинѣ, половину урядникôвъ, що надуживає своеи власти порозганяти, силу панôвъ за людску кривду позамыкати въ кримiналъ, а жидову вытранспортувати въ Ерусалимъ, зъ вôдки прiйшла. Втôдѣ може було-бы лѣпше; ще въ додатку требабы и „штайранты" троха покасувати. Не зробишь сего, бо не вôльно; а иншои скорои рады не придумаєшь и за сѣмъ ночей. Тому треба погодити ся зъ тымъ, що емiграцiя єсть середъ нещасныхъ галицкихъ обставинъ доконечнымъ лихомъ, хочь може и не дôконче оно таке „лихо" якъ нашѝ люде троха свѣта божого побачать. Намъ треба старати ся о те, щобы нашихъ землякôвъ нѣхто по дорозѣ не обдиравъ и щобы ишли въ такѝ край, де щиро ихъ прiймуть та де климатъ (пôдсонє) для нихъ корисный. Якъ зъ великои хмары малый дощь, такъ и зъ тыхъ „заходôвъ" нашихъ нездарныхъ Русинôвъ тай и Полякôвъ, нѣчо нема. — Кôлькоро людей ѣздили до Америки оглядати тамошнѝ краѣ. Русинъ д-ръ Олеськôвъ розмѣркувавъ, що хлопамъ рускимъ до Канады найлучше-бы емiгрувати. А! кобы-то хлопы рускѝ мали довѣрiє до рускихъ интелiгентникôвъ, або кобы можь нимъ якъ компанiєю воякôвъ закомендерувати „Direction Kanada, vorwaerts marsch!" Тымчасомъ десятки лѣтъ хлопомъ рускимъ нѣхто не занимавъ ся по щирости, нинѣ также та цѣла опѣка єсть проявомъ штучно удаванои щирости. Тому хлопъ доси всѣма обдуреный скорше и радше повѣрить бразилiйскимъ агентамъ, якъ своимъ „проводникамъ". Кажу, що безъ щирости, а може безъ розумѣня рѣчи хотять нашѝ люде пособствувати емiграцiи. Не проявляє ся доси нѣяка органiзацiя; ледви одинъ рускiй щирый патрiотъ Василь Нагôрный подумавъ надъ зреалiзованемъ шумныхъ фразъ, надъ заснованемъ дому емiграцiйного у Вѣдни. Вôдъ сойму галицкого певно нѣчого дождати. Чижь паны польскѝ, скоро имъ матерiялъ робôтника утѣкає, мають ему ще помагати добре и выгôдно утечи?! Сего чей нѣякiй розумный чоловѣкъ не буде надѣяти ся. Тому цѣлый выступъ и промова посла Вахнянина въ соймѣ, выбôръ тои комисiи соймовои — се все и собацѣ на буду не придало ся. Журавъ ся емiграцiєю и посолъ Вахнянинъ, хочь певно самъ не знає зъ якого боку братися до сеи дразливои справы. Але забиравъ слово и поставивъ внесенє, щобы всѣмъ здавало ся, що справа урегульованя емiграцiи спочила въ добрыхъ рукахъ. Се по нашôй думцѣ гôрше, нѣжь зовсѣмъ не занимати ся справою.

Пôсля нашого погляду лѣпше заняло-бы ся сею справою центральне правительство, нижь галицка „polnische Wirtschaft". Треба-бы туды звернути ся. До самои органiзацiи треба людей молодыхъ, енергiчныхъ и зъ выпробованымъ характеромъ (не щось въ родѣ Сѣдельника, або Турбацкого). Старымъ припалабы задача поддержувати ихъ змаганя, а не якъ доси бувало лишь резонувати на вѣтеръ. Домы емiграцiйнѝ повинни бути у Вѣдни, въ Гамбургу и въ пограничнôй стацiи Италiи. Треба-жь фондôвъ на те. По части

вовкôвъ free Lunch-омъ. Такъ то и зô мною було, коли я наблудивъ ся по снѣгу въ тыхъ лѣсахъ и вôдморозивъ пальцѣ, нôсъ, уха, дослухавъ ся я вкôнци тыхъ одномѣрныхъ ударôвъ сокиры, а идучи за вôдгомономъ, натрафивъ на громаду людей въ кожухахъ, волосемъ и шкôрою на верха оберненыхъ, котрѝ рубали великаньскѝ, минесотскѝ дерева. Въ тôй дичинѣ не потреба великихъ конвенансôвъ, щобъ познакомити ся; такъ и не минуло и пôвъ години, якъ я сидѣвъ собѣ коло великои ватры, попивавъ горѣвку и закусувавъ Corned Beef-омъ. Вôдъ слова до слова, оповѣдали менѣ рубачи, а були то Шведы. що бувъ ту межи ними якiйсь чоловѣкъ, котрый также походивъ зъ Галицiи, а котрый теперь оженивъ ся зъ Шведкою и мешкає въ маломъ мѣсточку Table Creek, не бôльше якъ 10 миль зъ вôдтамъ, а называє ся Corall. Такъ мене щось тронуло, що то мусить бути нашъ Ванько, а понеже дорога менѣ выпадала черезъ Table Creek, такъ и не дôвго намысляючись, попросивъ я одного Шведа, щобы мене попровадивъ до того Corall-а. Шведъ заохоченый добрымъ словомъ, а ще лучшимъ срѣбнымъ таляромъ, попровадивъ мене до того мѣсточка и показавъ дôмъ Corall-а.

Пукаю въ двери, якiйсь захриплый голосъ кричить: Come in.

Входжу, — за столомъ сидить Ванько, червоный, заштый, а передъ нимъ бляшанка зъ пивомъ, а по хатѣ крутить ся высока, толста невѣста зъ маленкимъ задертымъ носикомъ и конопляными волосемъ. На перший поглядъ кождый може познати въ нѣй скандинавску расу.

— Слава Исусу Христу! — кажу, здôймаючи шапку.

Ванько скочивъ на рôвнѝ ноги, вытрѣщивъ очиска на мене, якъ на яку мару зъ пекла, вытверезивъ ся вôдъ разу и перекрестивъ ся.

— Чи ты ся Бога не боишь Ваньку, говорю я до него по руски, та такои соблазни ся допускаєшь! Тамъ лишивесь жѣнку въ Jersey City, а ту вже другу маєшь, а хто знає где ты ще не лишивъ якои вдовы по дорозѣ...

Кораличха Нумеръ III. дивить ся на мене и щось мѣркує, бо Ванька дуже помѣшаный, бовтає языкомъ и просить ся:

— Бôйте ся Бога, не робѣть мене нещастнымъ, не скажѣть ѣй нѣчого, — ахъ чому я не слухавъ моеи Маринки...

— А видишь, що маєшь и Маринку дома, нещастный чоловѣче, но и щожь теперь зробишь, нѣ тобѣ ту жити, нѣ до неи вертати?...

— Ахъ даруйте вже, каже Ванько и трясе ся на цѣлôмъ тѣлѣ — зробѣть вже що хочете, але не кажѣть ѣй ничого, бо мене ту Шведы залинчують на першôй галузи.

— What is the matter with you John, who is this man?

Виджу, що ту треба буде толковати, або брехати, накладаю шапку на уши, и кажу Ваньцѣ:

— Бувай здоровъ, а не дай Боже, щобымъ колись бувъ свѣдкомъ страшного суду, якiй на тебе спаде за твои грѣхи.

* * *

Въ судовыхъ переписках „Minneapolis Recorder" можна було читати въ мѣсяци Мартѣ 1891 описъ процесу карного противъ Ванька, котрый подаю тутъ въ рускôмъ перекладѣ:

„Вчера вôдбула ся розправа карна противъ Ваньцѣ Коралю о полiгамiю. Ванько Кораль лишивши жѣнку свою въ Галицiи, въ Австрiи приѣхавъ до Америки, где оженивъ ся въ Jersey City, N. J. по разъ другiй, а пôзнѣйше въ Table Creek, Minn. по разъ третiй. Арештованый зôставъ черезъ жѣнку Нумеръ II, котра случайно довѣдала ся о нѣмъ и его жѣнцѣ Нумеръ III. Ванько передъ судомъ признавъ ся до всего и для того и зô взгляду на довшѝй часъ арешту слѣдчого судъ присяглыхъ засудивъ его тôлько на три лѣта вязницѣ".

* * *

На тôмъ бымъ мôгъ закôнчити той сумный образецъ, але понеже еще далеко бôльше горе, якъ вязниця спало на Ваньку за кару за его провины, хочу вже совѣстно докôнчити и выповѣсти все, що знаю о Ваньцѣ. Коли Ванько по трехъ рокахъ, нужденный, безсильный, зломаный на тѣлѣ и душѣ опустивъ вязницю, взявъ ся скоро до роботы, щобы тôлько заробити на подорожь до своеи батьковщины. Но и якось въ пôвъ року вернувъ. Заставъ свою хатину, свои поля, свои вербы, свою Маринку, свои дѣти, але на нещасте вмѣсто двое, — четверо.

Бузько.

Ксьондзôвъ наймитъ.

Ксьондзъ и панѣ покойова
На „мшу" поспѣшають,
На вôдходѣ до покою
Слугу заклыкають.

И тутъ панѣ йому каже,
Щобъ набѣлъ забрати
И конечне до обѣду
На ринку продати.

А ксьондзъ його посылає
Зъ квѣткомъ до Давида,
Та узяти око мняса
Каже йому въ жида.

Пôшовъ слуга до Давида —
Не вскуравъ нѣчого,
Вынѣсъ набѣлъ продавати —
Не стало и того.

Прибѣгає до костьола,
Глядить свою панѣ,
Ажь ксьондзъ якъ разъ на ту пору
Стоить на касанѝ.

И такъ чуло мову мовить:
„Czego ty, człowiecze!
Czego chodzisz, czego szukasz
Na tym marnym świecie?"

А слуга тутъ на весь костьолъ:
— Та-жь панѣ шукаю!
Бо сметана вся пропала
И самъ пропадаю.

„Tc!... Tc!..." А ксьондзъ далѣ мовить:
„My nie wiemy sami,
Lecz Dawid na to powie,
Jego posłuchamy!"

— О, вже пане! — слуга каже
Вашъ Давидъ хорошiй!
Не дамь, каже, не дамь мняса —
Давай перше грошѣ!

мусѣли бы еміграпты доказувати въ формѣ низькихъ таксъ, недостаточе мусивъ бы край чи держава додати. Може бути, що знайде ся якій чоловѣкъ въ котрого буде спромога перевести организацію. За те побачимо ще скоро, якъ наша дочка „Руспія" резонувати-ме тай постарае ся заохотити и людей найщирших волѣ... Конечу. На другій разъ поговоримо про справы чисто домашній, галицкій.

Й. П.

НОВИНКИ.

Зъ свѣтлымъ празникомъ Воскресенія Христового поздоровляемо нашихъ Братовъ, щирыхъ Руснѣвъ веселою и радосною пѣснею: Христосъ воскресе!

— Юрій Подсадочный родомъ зъ Добрѣвлянъ, въ Галичинѣ, зъ професіи дякъ. Передъ колькома мѣсяцями прійшовъ сей чоловѣкъ до Mt. Carmel, Pa. Ту наши люде приняли его гостинно, выстарали ся о роботу, справили убранє, дали ѣсти и пити — а писалокъ покрутивши ся колька мѣсяцѣвъ, не хотѣвъ нѣгде робити, бо привыкъ до книша и лежаного хлѣба и тамтого мѣсяца забравъ ся десь въ свѣтъ, не сказавши нѣкому навѣть: будь здоровъ. Чоловѣкъ честный, що змилосердивъ ся надъ нимъ и принявъ его на бордъ пожичивъ ему еще и одного доляра. Сторникъ, бучеръ, той чоловѣкъ, що заручивъ за него за убранє остерѣгаютъ нашихъ людей передъ тымъ легкодушнымъ птахомъ. Треба вже разъ выкоренити ти боляки, що точатъ и стаютъ тягаромъ для рускихъ громадъ въ Америцѣ.

— Въ Forest City приключивъ ся сими днями такій выпадокъ: Фрэнко Тригеръ навявъ собѣ санки и поѣхавъ санковати ся. Въ дорозѣ скалѣчивъ коня и мусѣвъ заплатити властителеви коня 20 дол. Прійшовши нанятый до дому не могъ знести докоровъ жѣнки, тай вхопивъ за револьверъ и хотѣвъ ея застрѣлити. Бѣдна жѣнка утекла до другои хаты, але куля догнала ей и равила. Зраненну жѣнку взяли до шпиталю, а тымчасомъ Фрэнко самъ застрѣлилъ ся, лишаючи сиротами 2. дѣточокъ.

— Въ Грасіенъ, Па. робота иде лихо, люде пють, до сповѣди декотрі не ходили вже по 4—5 лѣтъ. Заробленый грошь несуть до жидовъ, своего стору не вспомагаютъ. Въ той мѣсцевости есть, якъ 15 жидовскихъ сторовъ, а рускій народъ ледви животѣе. Чи будуть наши люде мати коли розумъ и честь?

— Въ Юнкерсъ, Н. Й. застрѣливъ оденъ полякъ свою 17. лѣтну дочку и себе не знати зъ якои причины. Теперь жѣнка и дѣти оплакуютъ нещасного батька.

— Кардиналъ Сатоллі, делегатъ папскій въ Вашингтонѣ мае выѣхати въ початкахъ мая до Риму и бѣльше не вернути до Америки. На его мѣсце мае прійти епископъ зъ Тарзесу въ Азіи мис. Аверарді.

— Въ Троп. Н. Й. заложили Русины Братство св. О. Николая.

— У насъ, въ Пенсильваніи початась весна. Якъ все въ Америцѣ ступае помалыньки кроками, такъ и змѣна поръ року. Въ Недѣлю было еще приникливо зимно, вже въ Понедѣлокъ такъ загрѣло сонце, що потъ зъ чола лявъ ся. За двѣ недѣли буде у насъ лѣто.

— Олифантъ, Па. — Чи не були-бы вы ласкавй Грицю зайти зо мною на почту? Отримавъ-емъ листъ вѣдъ брата, въ котрѣмъ менѣ заславъ „Моней Ордеръ" на десять доляровъ.

— Добре, чому нѣ? зайду; а якъ ся называете?

— Та Даніилъ Головачь.

Потому я вставъ вѣдъ стола, при котрѣмъ насъ сѣдѣло чотырохъ и грало въ карты въ дурака; — заложивъ оверокъ на плечѣ и капелюхъ на голову и пошовъ просто на почту, бо-то не було далеко. Почтарь стоявъ коло віконця и дивилъ ся на мене и мого пріятеля, якъ мы входили до оффесу (Office); а понеже людей въ той часъ не было на почтѣ, то я заразъ до почтаря по англійски товкъ, якъ мôгъ, щобы мене зрозумѣвъ — показуючи ему „Моней Ордеръ".

— Cant you right? (чи знаешь писати?) — пытае ся Данька, киваючи головою.

— Нѣ!

— Well, I dont give you money (то я тобѣ не вѣддамъ грошей), — сказавъ дальше почтарь до Данька, — коли ты незнаешь читати анѣ писати, то ты незнаешь, чи той переказъ есть твôй. Право теперь настало, що чоловѣкъ незнающій читати и писати, а въ остатнôмъ разѣ, хотяй читати, неповиненъ бути впущеный на землю Спол. Державъ, — а кождый повиненъ знати. А вашй люде що роблять? Прійшовши до того вôльного краю, то вмѣсто учити ся читати и писати въ якôй-будь мовѣ, хотяй его власнôй, — то возмуть колька бочокъ пива, або горѣвки и пють цѣлыми вечерами, а якъ нѣ, що то мало ся трафить, то знову въ карты ся грають, при чѣмъ и побоють ся — то есть цѣла наука вашихъ людей. — И богато ще наговоривъ ся, я нѣчого не казавъ, лишь слухаю спустивши очи въ землю; а пріятель мôй не зрозумѣвши нѣчого, але зъ его очей можна было вычитати незадоволеня: зъ почтаря, котрый насъ своею мовою такъ довго тримавъ.

Ой такъ, такъ! правду вôнъ казавъ, самъ здоровй знаете. Але чіяжъ ту вина? Чи може нема часу? А кôлько кожъ часу на то треба? година дѣ денно за колька мѣсяцѣвъ, и вже булъбысьмо людьми — не мусѣлибысьмо таку горку правду выслухати, але......

Почтарь даючи менѣ грошѣ казавъ, щобъ больше зъ людьми, котрі незнають хотяй свое имя въ рôднôй мовѣ подписати, неприходивъ до его оффису.

Вôдходячи подумавъ я собѣ: а кôлькожъ то нашихъ Русинôвъ не знае писати! — Сумно то але правда.... — Треба постарати ся, щобъ людей научити, бо хвальба сорочки не дасть.

Грицъ зъ кута

— Коллекторъ на церковь въ Elmira, N. Y. ч. М. Мороховичь подае до прилюдной вѣдомости, що въ Shamokin, Pa. зôбравъ $35.00 а въ Mt. Carmel, Pa. $11.87 — за котрі то датки сладае сердечну подяку честнымъ Русинамъ.

—Доношу, що нашого брата Петра Серняка, въ Mayfield, Pa. постигло нещастє, котрого причиною була власна неосторожность. Три тыжнѣ тому назадъ пôдчасъ роботы, скалѣчивъ вôнъ собѣ незначно малый палецъ на руцѣ. Немаючи готовои чистой шматы, щобы скалѣченый палецъ обвити, найшовъ на „ганъ" (камѣне, котре вôдтинае ся вôдъ вугля) якусь мокру шмату и обвинувъ въ ню скалѣченый палецъ. По хвили учувъ въ руцѣ бôль и розвинувши, побачивъ, що рука починае пухнути, бо въ шматѣ, котрою обвинувъ палецъ находила ся „сольфрова вода" въ котрôй находить ся трутина, и она, коли достане ся до людскои крови, затроюе ей и тѣло починае пухнути. Такъ стало ся и Серняковы; рука страшно спухла, почала обиратись и докторъ мусѣвъ палецъ и часть долонѣ вôдрѣзати. Нещастный належить до Братства св. Кир. и Методія.

Най се буде перестерогою вашимъ людямъ, котрі при скалѣченю въ майнахъ зъ завиванемъ не осторожно обходять ся.

В. Г.

— Въ Ansonia, Con. робота иде досыть добре; народу богато ту приходить зъ другихъ плейсôвъ. але роботы не можуть достати, бо людей пôдостаткомъ есть. Зъ краю приходять также люде; тамтого тыжня прийшло зъ краю трехъ людей, зъ села Бортне.

— Сердечну прилюдну подяку складаемо тов. „Просвѣта" у Львовѣ за присланй намъ книжочки свого выдання: Читальня въ Шамокинъ, Па.

Ив. Константинкевичь
Несторъ Дмитрôвъ.

ДЕ-ЩО ЦѢКАВОГО.

— Въ Льондонѣ находить ся 40 такихъ ресторацій, въ котрыхъ подають на столъ лишь зелениву.

— Въ Европѣ и Америцѣ выходить 51 анархістичныхъ часописей. Двѣ зъ нихъ суть Ческі.

— Республика аргентиньска складаесь зъ 14 стейтôвъ и 9 територій.

— Въ Хинахъ заструднюесь выробами едвабу около 6 міліоновъ людей.

— Оповѣдають, що зъ весною будуть люде дуже вмерати. Записуйте ся чимъ скорше до „Союза".

— Вежа Айфель въ Парижи есть 984 стôпъ высока, есть найвысша на цѣлôмъ свѣтѣ.

— Житє чоловѣка дуже коротке, 50 взявши на добре. то чоловѣкъ жіе лишь 30 лѣтъ.

— Голки теперѣшнй уживано около року 1545.

— Озеро Superior есть 120 миль широке в 380 миль довге.

— Золото въ Калифорніи найшли р. 1848.

— Найстаршіи часопись, выходяча въ Пекингу, буде незадовго святкувати 1000 лѣтне свое истнованє.

— Чорни очи суть найсильнѣйшй.

— Въ Спол. Державахъ мае бути 9.410.700 католиковъ злученыхъ въ громады.

— Швецъ въ Римѣ заробить до тыждня $180.

— При розличныхъ театрахъ въ Льондонѣ затруднено около 12 тысячъ людей.

— Въ Фресно, Кал., було минувшого року бôльше розводôвъ, якъ супружествъ.

— Хто еще не мае „Свободы", най заразъ собѣ заплатить. Адресъ на другой сторонѣ.

— Робôтникъ въ Индіи заробить денно 5—10 цент.

— Въ Австраліи впавъ великій метеоръ, котрый мѣстить въ собѣ богато мѣди.

— Александеръ Фергусонъ и его сестра суть найстаршими людьми въ Индіянѣ. Вôнъ числить 108, а она 107 лѣтъ.

— Въ Парижи есть 35 корчемъ.

— Телескопъ вынайшли р. 1590.

— Въ костелѣ св. Стефана въ Вѣдни мѣстить ся 11. тысячъ людей.

— 50 лѣтный чоловѣкъ прожить 6 тысячъ дней, працювавъ 6500 дней, ходивъ 800, бавивъ ся 4 тысячъ дней, ѣвъ 150, хорувавъ 500, женивъ ся лишь разъ.

— Бѣжить часъ, втѣкае— Русинъ уважно „Свободу" читае.

— Вôдповѣдно до свого тѣла мае жаба найбôльшй уста зъ всѣхъ звѣрятъ.

— Въ Пітсбургу есть надъ 45 банкôвъ зъ вкладовымъ капиталомъ 47 міліоновъ дол.

— Той певно порядный, котрый читае „Свободу". Читайте, бо варто.

— Въ Парижи учать ся надъ 130 дѣвчатъ на університетѣ. Лѣкарками мають бути.

— Мешканцѣ Ляпляиду суть знаменити пѣшеходцѣ. Не оденъ зъ нихъ уйде денно 100—150 миль дороги.

— Въ Альжирѣ находить ся 2,500.000 акровъ займалого лѣсу, коркового дерева.

ВСЯЧИНА.

Про богатство и могучость економічну Сполученыхъ Державъ цитуе даны часописъ „North American Review", котрй дають понятіе о незвычайнôмъ взростѣ силъ продукційныхъ въ остатнôй половинѣ нашого столѣтя. Зъ тыхъ даныхъ видно, що розмѣръ продуктивности працѣ щоденнои поодинчого горожанина американьского подвоивъ ся вôдъ р. 1840, а добробыть економічный есть три разы лѣпшій въ порôвнаню зъ добробытомъ зъ року 1860. Найбôльшій прирôстъ силы и продуктивности припадае на силу пары. Число коней въ нерухомыхъ машинахъ вôдъ р. 1840 до 1895 взросла загально зъ 360.000 до 3,940,000, зъ 200,000 на 10 міліоновъ въ льокомотивахъ, а зъ 200,000 на 2,200,000 на паробôдахъ. Денный выдатокъ на удержане школъ Становъ Сполученыхъ выносить нынѣ 156 міліоновъ доляровъ (по 2,40 на особу) — пôдчасъ коли выдатокъ на просвѣту пересѣчно на одну особу выносить въ Англіи 1.30, въ Франціи 0.80, въ Нѣмеччинѣ 0.50, въ Австріи 0.30, въ Италіи 0.25. Пересѣчне число листôвъ, котрі высылае оденъ обывательъ Спол. Державъ, выносить 110 штукъ, въ Швайцаріи припадае на одного чоловѣка 75 листôвъ, въ Англіи 60, въ Нѣмеччинѣ 53, въ Бельгіи 49, въ Голяндіи 40, въ Франціи 39, въ Австріи 24, а въ Италіи 16. Наконець пôсля послѣднихъ статистичныхъ даныхъ богатства Сполуч. Державъ т. е. вартость майна приватного и державного взросла зъ 960,000,000 дол. вôдъ р. 1820 на 65,035,000,000 по рôкъ 1890, що выносить но 1,039 дол. на одного мешканця. Пôсля точныхъ обчисленъ богатство въ повысше згаданôмъ перійдѣ взростало пересѣчно о 902 міліоны дол. рôчно, або по 20 дол. на одного чоловѣка. Анѣ одна держава въ свѣтѣ не може похвалити ся такъ скорымъ, а рôвночасно всесторонымъ взростомъ свого добробыту.

Готелѣ робôтничі въ Льондонѣ.

При концѣ сѣчня с. р. побудовано въ Льондонѣ другій готель для выгоды робôтникôвъ т. зв. Rowton house. Уряджене первого такого готелю могутъ помѣстити въ собѣ 470, а другій 677 робôтникôвъ. За 6 пенсôвъ денно достае робôтникъ особну комнату до спаня зъ всѣмъ потрѣбнымъ уряджененмъ. Крôмѣ того ѣдальнѣ, комнаты до курення и читання, великій кухнѣ и купальнѣ суть вольні до ужитку робôтникôвъ. Вôдъ доставцѣвъ, котрі находять ся таки въ тыхъ самыхъ готеляхъ, може робôтникъ набути свои потребы, такъ що може провадити свою власну кухню и господарство. Выставлене такого готелю оказало ся дуже корыстнымъ, такъ для робôтникôвъ якъ и для предпрінцѣвъ. Для того заложилось акційне товариство зъ капиталомъ 75,000 фунтôвъ штерлѣнгôвъ, котре мае занимати ся будовою и провадженемъ тыхъ институцій. Вже въ Новôмъ-Йорку намѣряють будовати 2 такі домы. Компанічно бодай старають ся цивилизований люде помочи бѣднѣйшому населеню. Польска шляхта въ Галичинѣ свою шляхотско-жидовскою господаркою постаралась о лѣпше, бо такъ Мазуровъ якъ и Русинôвъ выгнала въ чужій край шукати кавалокъ хлѣба. Зато жидъ всѣвъ на шляхотскôмъ карку тай поганяе, але по жидôвски.

— Въ Мадридѣ, въ Испаніи, выходить газета для жѣнокъ, котра друкуе ся не на папери, але на полотнѣ. По перечитаню выперуть ю, буквы злѣзуть, и вôдтакъ уживають ще за рученикъ. Таку газету певно всѣ Русины запренумеровалибы.

— Сего року будуть обходити Мадяре 1000 лѣтне истнованє свого краю великою выставою. На ту выставу хоче одинъ инжинеръ зготовити такій бальонъ, до котрого моглобъ входити люде и зъ его верха дивитись на цѣле мѣсто и околицю. Комітетъ выставовый позволивъ на будову такого бальону, лишь инжинеръ мусить доказати, що не грозить жадне небеспеченство.

СМѢХЪ И ПРАВДА.

— Вы куме не носите кожухъ въ зимѣ?

— Чому? ношу! — але до жида.

Грицъ: „Иване! газеты пишуть, що завтра буде велика буря".

Иванъ: (пьяный) „То цѣлковито не треба було въ газетахъ писати, бо я то и самъ добре знаю".

Грицъ: „Якъ-жежъ ты то знаешь?"

Иванъ: „Знаю, бо моя жена ѣздила въ гостѣ, а днесь ми пише що завтра приѣде до дому.

Заступця.

„Якъ бачу, то ты знову цигареты куришь?"

„О такъ есть! менѣ докторъ врецѣпъ не заказавъ цигаретовъ-курити, только дуганъ".

Екзекуторъ: — Давай Иване кожухъ, коли не маешь грошей на податокъ.

— Мôй кожухъ вже въ жида.

— Фе! встыдайбысь ся жидôвъ заномагати, а Христіянъ не хочешъ.

— Що то вы жиды пхаете ся за Русинами и до Америки?

— Цу, бо пріятелѣ все куны тримаюсь ся.

— Чого то вы властиво ѣздили до Америки?

— Щ обы ся вôдтамъ назадъ вернути!

По выборахъ.

— Вы съ кимъ наше газдо тримали на выборахъ съ Поляками чи Русинами?

— Я тримавъ все съ колбасою!

Потѣха.

„Неплачте, неплачте иване, що я у васъ купивъ хату. Теперь не будете ся бояти, щобы вамъ надъ головою ваша хата завалилась, а не дай Боже огня, то вже не треба вамъ буде нѣчъ ратовати, та не треба вамъ и асекуровати".

Лешко: Я читавъ въ газетѣ, що зараза приносить ся зъ грошми.

Семанъ: Тому то я завсе такій здоровый.

Симъ препоручаемо Всч. Духовеньству и всѣмъ нашимъ Братямъ Русинамъ нашого коллектора Ч. Михаила Мороховича, котрый на пôдставѣ нашого довѣрія выєланый по Амер. Руси по коллекти на нашу св. церковь.

ELMIRA, N. Y.
Рада церковна:
Алексій Курыла
Петро Лепакъ
Кузьма Молчанъ
Кузьма Варіянъ

САМЪ СОБѢ ВИНЕНЪ.

Д-ра Ивана Франка.

(Дальше).

Мѣжь рубачами працюе и Микола ось уже вôдъ року. Вôнъ ставъ ще нужденнѣйшій и сухшій, але нинѣ рубае зъ якимсь завзятемъ, немовь та смерека — его смертельный ворогъ.

— Чей нинѣ послѣдный разъ, Господи, чей послѣдный разъ! — думае вôнъ собѣ, высоко замахуючи сокирою.

Вôнъ нинѣ щасливый. Въ его ремени завиті въ шматинѣ лежать у беспечнôмъ сховку 50 риньскихъ, зароблений за рокъ. 40, рахуе Микола, буде жидови, а 10 на початокъ господарства. Нинѣ вечеромъ кôнчить ся его робота, а завтра вôнъ поде домôвъ.

И справдѣ другого дня ще не свить, не зоря, а Микола Проць опиравъ уже далеко вôдъ Людвіковки. Вôнъ ишовъ швидко, ажь задыхавъ ся. Думка его лѣтала въ будущинѣ, не хотячи и разъ глянути по-за себе, де нѣчого не стративъ, якъ тôлько недолю та недостатокъ.

— Насамперѣдъ пôду до жида, — думавъ собѣ бѣдный мужикъ, — выкуплю поле и хату, а тогды вже до жѣнки... Ходи, скажу, часъ прійшовъ обстати знову на своѣмъ!

Тота думка додавала силы его слабымъ ногамъ. Сонце стояло надъ заходомъ, коли дôйшовъ до свого села. Серце забило ся въ его груди, коли побачивъ зъ далека свою на пôвъ розвалену хату и обширну коршму край села. Добуваючи остатнихъ силъ вôнъ поспѣшивъ до неи.

— Добрый вечѣръ, Мортку! крикнувъ вôнъ уходячи до коршмы.

— Добре здоровле! А, то вы, Миколо? — сказавъ Мортко. — Дежь то вы бували, що васъ такъ довго не було видно?

— Бувъ на роботѣ, — сказавъ Микола. — Слухай Мортку, я тобѣ маю щось сказати.

— Ну, що таке?

Микола выдобувъ зъ череса шматину, розвязавъ еѣ и положивъ передъ жидомъ чотыри десятки.

— На, видишь! Вôддай менѣ грунтъ и хату.

— Що, що, що? — скрикнувъ жидъ и вôдступивъ ся. — Ты хочешь за сорокъ риньскихъ купити грунтъ и хату? Ха, ха, ха!

— Не купити, але свое вôдобрати!

— Вôдобрати? Овъ, а то якъ вôдобрати?

— Я тобѣ вôддаю, щомь тобѣ виненъ, а ты менѣ вôддай грунтъ и хату.

— Овва! Ты, бачу, Миколо, десь набравъ ся великого розуму. У насъ такъ не йде! Менѣ за тотой грунтъ дають триста риньскихъ. Я хочу чотыриста, а тобѣ дамъ за двѣста пятьдесять. Розумѣешь?...

Микола ставъ мовь остовпѣлый вôдъ тыхъ слôвъ. Жидъ, видимо, злякавъ ся, бо шморгнувъ до ванькира и заперъ за собою дверѣ. Въ коршмѣ було кôлька знайомыхъ мужикôвъ. Тѣ обступили Миколу, зачали витати ся зъ нимъ и потѣшати его, але вôнъ стоявъ, мовь стовпъ, не зводячи очей зъ того мѣсця, де передъ хвилею стоявъ жидъ. Довго-довго простоявъ такъ бѣдный чоловѣкъ, а далѣ обернувъ ся до людей.

— Люде, чи то може бути? — спытавъ вôнъ глухимъ, тремтячимъ голосомъ.

— Щожь, кумочку, зробить жидови, коли все въ его рукахъ? — вôдказавъ оденъ.

— И права нема на тото нѣякого?

— Нема.

— Га! — сказавъ Микола и замовкъ, тôлько грубі, пекучі слезы покотили ся по его блѣдому, замученому, порохомъ припалому лицю.

— Люде добрі, — сказавъ вôнъ по хвили, — возьмѣть оті грошѣ, прошу васъ, и дайте моѣй жѣнцѣ. Менѣ ихъ не треба. Поклонѣть ся ѣй вôдъ мене и кажѣть, що незадовго верну. А про се, що ту зъ жидомъ було — анѣ слова! Чуете, анѣ слова!

— Добре, кумочку, добре.

— А теперь бувайте здорові!

Вôнъ натисъ капелюхъ на голову и выйшовъ. Сонце горѣло кроваво-золотымъ огнемъ надъ самымъ заходомъ. Кровавою пасмугою блищала Свѣча середъ темнозеленои рôвнины, звиваючись помѣжь лозами. Шумѣла вода по камѣню. Цвѣрѣнькали воробцѣ въ лозахъ, а въ серци бѣдного Миколы клубило ся горе.

(Дальше буде)

— Припоручаемъ Американьскимъ Русинамъ выдавництво „Бібліотеки для рускои молодѣжи, котре выходить въ Коломыи (въ Галичинѣ) пôдъ редакціею Юліяна Насальского. На рокъ одного тôлько доляра, а выйде за рокъ 4 велики и грубі книжочки. Хто хоче мати ті книжочки, а цѣкаві они, най напише до Редакціи „Свободы“.

Молись, трудись, учись, до СОЮЗА запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, Свободу читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, тôлько грôшь щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому“, ану скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . . Буде зъ васъ.